

Nr 95.

Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till vetenskapsakademien; given Stockholms slott den 22 februari 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Tage Erlander.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 februari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, QUENSEL, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars- och finansdepartementen anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Erlander, följande.

Enligt den till 1946 års statsverksproposition fogade bilagan åttonde huvudtiteln, punkten 47, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1946/47 såsom Bidrag till vetenskapsakademien ett anslag av 83 600 kronor.

Anledningen till att nämnda anslag i riksstatsförslaget för nästa budgetår uppförts med allenast beräknat belopp är, att vetenskapsakademien hemställt om en betydande anslagshöjning, avseende dels en utbyggnad av akademiens av professorn K. M. G. Siegbahn ledda forskningsinstitut för experimentell fysik och dels en intensifiering av den av institutet bedrivna kärnfysiska forskningen.

Beredningen av nämnda anslagsfråga har nu slutförts, varför jag tillåter mig ånyo anmäla densamma jämte de övriga anslagsäskanden från akademien, som beröra anslaget till bidrag till vetenskapsakademien.

Anslaget till bidrag till vetenskapsakademien är för innevarande budgetår uppfört med 83 600 kronor och disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till uppehållande av zoologiska stationen vid Kristineberg	kronor	3 000: —	
2. Siegbahn, K. M. G., professor i experimentell fysik, personligen:			
Lön	kronor	8 000: —	
Ålderstillägg	»	1 000: —	
Tjänstgöringspenningar	»	4 000: —	
	Summa kronor	13 000: —	
Avgår: pensionsavdrag, beräknade till	kronor	839: 16	» 12 160: 84
3. Holmberg, B. A. L., professor i organisk kemi, personligen:			
Lön	kronor	13 500: —	
Rörligt tillägg, högst	»	1 620: —	
	Summa kronor	15 120: —	
Avgår: bidrag från vetenskapsakademien	kronor	6 000: —	
pensionsavdrag	»	768: —	
	Summa kronor	6 768: —	» 8 352: —
4. Bidrag till driftkostnader för forskningsinstitutet för experimentell fysik vid akademien			» 60 000: —
<i>Anm.:</i> Härav är ett belopp av 25 000 kronor avsett såsom bidrag till kostnaderna för driften av forskningsinstitutets cyclotronanläggning.			
	Summa kronor	83 512: 84.	

Zoologiska stationen vid Kristineberg.

Vetenskapsakademien har, på framställning av *prefekten för Kristinebergs zoologiska station, professorn Nils Holmgren*, hemställt om en höjning av statsbidraget till verksamheten vid stationen med 2 000 kronor till 5 000 kronor. Till stöd härför har Holmgren anfört bland annat följande.

Statsanslaget är motiverat dels av den kurs i marin zoologi, som varje år under juni månad hålles för studerande från universiteten och Stockholms högskola, dels därav, att stationen dessutom lämnar arbetsmöjligheter för forskare från nämnda läroanstalter. Kursen i marin zoologi, vilken praktiskt taget är obligatorisk för studerande i zoologi, pågår under hela juni månad med fångstfärder, demonstrationer och föreläsningar mest varje veckodag. Medeltalet kursdeltagare har under senare år varit 26—28. Antalet vetenskapsmän, som begagna sig av stationen särskilt under juli och augusti månader, har i det närmaste fördubblats och var 1943 29 och 1944 30 stycken.

Dessa forskare ha varit zoologer, fysiologer och kemister från de båda statsuniversitetet, karolinska institutet och Stockholms högskola. Även utländska forskare ha betjänat sig av stationens möjligheter.

Det är givet, att stationens driftkostnader genom den starkt ökade frekvensen av besökare också måste ha ökats i betydande grad, även om man bortser från den allmänna kostnadsökning, som framkallats av krigstiden. Till belysande härav må följande anföras. Under perioden 1936—39 höll sig förbrukningen av olja för motordrift till omkring 550 kronor per år. Då förbrukades 4 fat per månad. Genom prisstegringen under kriget steg stationens kostnad för olja så starkt, att den 1944 var uppe i 2 845 kronor 90 öre, ehuru tilldelningen var inskränkt till 1 fat per månad. Kostnaderna för koks ha under samma tid stigit från 830 kronor till över 2 000 kronor per år trots begränsad tilldelning; delvis sammanhänger detta med ianspråktagande av en ny mässbyggnad. De sammanlagda driftkostnaderna uppgingo före kriget till i medeltal omkring 12 400 kronor per år; anslaget till stationen uppgick då, ett statsanslag å 4 000 kronor inberäknat, till 11 000 kronor. År 1944 uppgingo driftkostnaderna till 17 129 kronor; stationens anslag uppgick detta år, ett statsanslag å 3 000 kronor inberäknat, till 14 000 kronor. Under årens lopp ha sålunda uppkommit avsevärda brister, som endast delvis kunnat täckas genom privata medel.

Statskontoret har tillstyrkt en höjning med 1 000 kronor till 4 000 kronor, d. v. s. det belopp, som utgick i statsbidrag före krigsutbrottet.

Professuren i organisk kemi.

På förslag av Kungl. Maj:t (propositionen 1943:344) medgav 1943 års riksdag (skrivelsen nr 478), att vid vetenskapsakademien finge för professorn i organisk kemi vid tekniska högskolan i Stockholm B. A. L. Holmberg från och med den 1 januari 1944 inrättas en personlig professur i organisk kemi. Holmberg skulle såsom innehavare av den personliga professuren i löne- och pensionshänseende vara likställd med ordinarie professor vid nämnda högskola. Lönekostnaderna skulle bestridas av staten, dock att vetenskapsakademien skulle bidra med ett belopp av 6 000 kronor för år.

Vetenskapsakademien har nu anmält, att, enär Holmberg uppnår pensionsåldern den 30 juli 1946, anslag för nästa budgetår erfordrades allenast med 1/12 av statens hittillsvarande bidrag för helt år, eller med 696 kronor, vilket innebär en minskning med 7 656 kronor.

Forskningsinstitutet för experimentell fysik.

På förslag av Kungl. Maj:t (1936 års åttonde huvudtitel sid. 78 ff.) medgav 1936 års riksdag (skrivelsen nr 175), att vid vetenskapsakademien finge för professorn i fysik vid universitetet i Uppsala K. M. G. Siegbahn från och med den 1 juli 1937 inrättas en personlig professur i experimentell fysik. Siegbahn skulle såsom innehavare av den personliga professuren i löne- och pensionshänseende vara likställd med ordinarie universitetsprofessor. Staten skulle svara för kostnaderna för Siegbahns avlönande intill hans år 1951 inträffande inträde i pensionsåldern samt under samma tid lämna ett årligt

bidrag av 35 000 kronor till driften av ett forskningsinstitut, som vetenskapsakademien åtog sig att inrätta med anlåtande av Nobel-medel för en beräknad kostnad av 800 000 kronor. Såsom villkor för dessa åtaganden från statens sida skulle gälla, dels att vetenskapsakademien inrättade nämnda forskningsinstitut från och med den 1 juli 1937 och dels att från enskilt håll under minst 10 år, räknat från och med den 1 juli 1937, lämnades ett årligt bidrag av 55 000 kronor till institutets driftkostnader.

Den tidsperiod, under vilken ett årsbidrag av 55 000 kronor från enskilt håll — Knut och Alice Wallenbergs stiftelse — med säkerhet kunde påräknas, begränsades sålunda till tioårsperioden 1937—47, medan Siegbahn först år 1951 uppnår pensionsåldern. Emellertid framhöll 1936 års riksdag, att av vetenskapsakademiens i ärendet avgivna utlåtande syntes framgå, att under tiden efter 1947 intill Siegbahns avgång något behov av statsmedel i stället för dessa donationsmedel icke komme att uppstå. Beträffande statsbidraget av 35 000 kronor förklarade sig riksdagen i likhet med departementschefen utgå från den bestämda förutsättningen, att några anspråk på fortsatta bidrag av statsmedel till driftkostnaderna icke komme att efter Siegbahns avgång ställas på staten.

Enligt vetenskapsakademiens till grund för nyssnämnda beslut liggande framställning skall, när Siegbahn uppnår pensionsåldern, hans institution övergå till en Nobelinstitutets avdelning för experimentell fysik.

Av den under punkten 43 i 1943 års åttonde huvudtitel lämnade redogörelsen framgår vidare, att, kort efter det ifrågavarande forskningsinstitut under år 1937 tagits i bruk, intill institutet anlades och utrustades ett speciellt laboratorium avsett för en s. k. cyclotronanläggning för framställning av radioaktiva ämnen. Denna laboratorieanläggning hade huvudsakligen bekostats av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, som även för de första tre åren intill den 1 juli 1943 ställt ett årsbidrag av 48 000 kronor till förfogande för driften av laboratoriet. Av ifrågavarande redogörelse framgår vidare, att dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet tillstyrkte en av vetenskapsakademien gjord framställning om att staten skulle lämna ett årligt bidrag av 25 000 kronor till driften av cyclotronanläggningen under en treårsperiod, räknat från och med den 1 juli 1943. Departementschefen underströk därvid, att staten vid bifall härtill icke iklädde sig någon förpliktelse, vare sig formellt eller materiellt, att efter den 30 juni 1946 lämna fortsatt bidrag till ifrågavarande ändamål; huruvida fortsatt statsbidrag kunde komma att lämnas framdeles, borde alltså, därest sådant bidrag ifrågasattes, i sinom tid bli föremål för ny, förutsettningslös prövning. Riksdagen lämnade vad sålunda anförts utan erinran. I enlighet härmed har under budgetåren 1943/46 under anslaget till Bidrag till vetenskapsakademien utgått *ett särskilt statsanslag å 25 000 kronor till driften av cyclotronanläggningen.*

Efter därom av *professorn Siegbahn* gjord framställning har nu *vetenskapsakademien* — med förmälan att Knut och Alice Wallenbergs stiftelse samt

Rockefellerstiftelsen ställt ett belopp av 750 000 kronor till förfogande för iordningställande av en cyclotronanläggning med cirka 10 gånger så stor kapacitet som den nuvarande — hemställt om följande nya statsanslag, nämligen

1) till kostnaderna för avlönande av personal (kostnader för rörligt tillägg och kristillägg, tillhoppa omkring 34 000 kronor, ej inräknade; pensionsavgifter frånräknade)	kronor 134 139
2) till driftkostnaderna för cyclotronen och en s. k. neutron-generator	» 70 000
3) till vissa engångskostnader	» 270 000.

Härvid har förutsatts, att det nuvarande bidraget å 35 000 kronor till de allmänna omkostnaderna för institutets drift alltså skulle utgå.

Till stöd för nämnda framställning har *Siegbahn* anfört i huvudsak följande.

Efter framställning från akademien beviljade 1943 års riksdag ett 3-årsanslag på 25 000 kronor för år som bidrag till bekostande av forskningsinstitutets cyclotronanläggning. Detta extra anslag utgår alltså med innevarande budgetår.

Hela denna fråga föreligger nu i ett helt nytt läge, dels därigenom att nya betydande donationer ställts till akademiens förfogande för en ny, större cyclotronanläggning, dels på grund av den genom krigsförhållandena framkallade snabba utvecklingen på detta område. I det senare hänseendet kan det här vara tillräckligt att anföra ett uttalande av en av världens främsta experter inom kärnfysiken, professor Chadwick, som tagit en ledande roll vid utformningen av atombomben. Chadwick har uppskattat den tid, som nu kan förutses behövlig för att komma fram till teknisk-industriell användning av kärnreaktioner, till ett 10-tal år, under det man tidigare räknat med åtskilliga decennier. Detta uttalande av en initierad fackman har så mycket större vikt, som Chadwick är känd för yttersta försiktighet i sina yttranden.

Om man således har anledning att i en icke alltför avlägsen framtid motse en revolutionerande utvecklingsfas i vår materiella tillvaro genom tekniska tillämpningar av kärnfysikens resultat, så är det av icke mindre vikt att framhålla den utomordentliga betydelse, som kärnfysiken redan nu fått för forskningen på en hel rad olika områden. Denna utveckling har på sista tiden fortgått i ett nästan lavinartat tempo.

Det starkt stigande behovet av aktiva isotoper för forskningsändamål ej endast för de kärnfysiska undersökningarna vid akademiens institut utan även för en mångfald av våra forskningsinstitutioner inom biologiens, medicinens och de exakta naturvetenskapernas område har framtingat kravet på en ny cyclotronanläggning med avsevärt större kapacitet än den nu förefintliga. Sedan kostnaden för en anläggning med cirka 10 gånger så stor kapacitet som den nuvarande preliminärt beräknats till 750 000 kronor, har detta belopp välvilligt ställts till akademiens förfogande av de två donationsfonder, som hittills väsentligen bekostat anläggningen och driften av forskningsinstitutets nuvarande cyclotron, nämligen Knut och Alice Wallenbergs stiftelse samt Rockefellerstiftelsen.

I fråga om kostnaderna för driften hitintills må här nämnas, att Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, som helt bekostat utförandet av den förefintliga cyclotronanläggningen, under 3-årsperioden 1939—42 lämnade ett årsanslag med 48 000 kronor för år. Sedan därmed utvecklingsarbetet och provdriften

av cyclotronen avslutats, begärdes och erhöles av statsmakterna för viss del av driftkostnaderna ett årligt anslag av 25 000 kronor, varjämte Rockefellerstiftelsen för viss utvidgning av denna verksamhet lämnat ungefär samma belopp årligen. För driftkostnaden har således under de senaste 6 åren stått till förfogande cirka 50 000 kronor för år.

Den nu planerade, avsevärt större anläggningen medför givetvis ökade årliga driftkostnader, ehuru dessa icke stiga tillnärmelsevis i proportion med anläggningens kapacitetsökning. Här tillkommer emellertid en annan faktor, som man nu icke längre kan undgå att beakta. Verksamheten inom institutet på det kärnfysiska området måste nu läggas på en fastare och vidare bas än det provisorium, som hitintills under den mera trevande försökstiden tillämpats. Under denna tid har det främst gällt att odla upp detta för vårt land nya forskningsområde, att utveckla de experimentella metoderna, att konstruera och bygga den mycket omfattande specialapparat, som krävdes, samt att parallellt därmed bereda unga forskaradepter tillfälle att specialisera sig på området. Hittills har således bland annat tre fysiker på institutet utfört graduarbeten inom kärnfysikens område.

P e r s o n a l b e h o v. Det forskningsgebiet, som det här gäller, är på grund av den erforderliga, mycket omfattande apparaturen till sin natur sådant, att det kräver vad man brukar kalla »team-work», lagarbete. För cyclotronanläggningens drift behöves en trimmad arbetsgrupp, som under månader måste utbildas för detta specialarbete. I spetsen för denna arbetsgrupp fordras *en högt kvalificerad fysiker*, som är kompetent att på egen hand leda det speciella utvecklingsarbete, som helt naturligt alltjämt är behövt vid denna nya apparatanläggning, vars omfattning framgår därav att som en detalj i densamma ingår en kortvägsanläggning med större effekt än landets största kortvägssändare. Då det bör finnas möjlighet att anpassa lönen efter vederbörandes kompetens och det vidare icke avses att införa en fast ordinarie statstjänst föreslås, att en tjänst av laboratorskaraktär i lönegrad C 3—C 5 tills vidare inrättas. Då arbetet vid cyclotronen ofta måste pågå dygnet om utan avbrott och en väl kvalificerad man alltid bör vara till hands utom den tekniska personalen, kräves en *medhjälpare* förslagsvis i lönegrad C 1—C 2. Denna arbetskraft är därjämte nödvändig för att vid semester och annan ledighet kunna fungera som ersättare, då man i annat fall kunde riskera, att den dyrbara anläggningen ej kan till fulla utnyttjas. För den radiotekniska detaljen, som, enligt vad som redan nämnts, redan den är av en avsevärd omfattning och av specialkonstruktion, behövs en kvalificerad *radioingenjör*, förslagsvis i lönegrad C 3. Den *tekniska personal*, som behövs för att säkerställa kontinuerlig drift av anläggningen, föreslås avlönade enligt följande lönegrader:

1 maskinmästare	Eo 14
1 mekaniker	Eo 12
2 laboratorietekniker	Eo 10.

Behovet av 2 laboratorietekniker betingas därav att cyclotronen kräver en man för den löpande övervakningen under driften och att den, som redan nämnts, vid vissa tillfällen måste drivas kontinuerligt dygnet om.

För de kärnfysiska forskningsarbetena har institutet förutom cyclotronen numera ytterligare en större apparatanläggning, nämligen en s. k. neutrongenerator. Denna utrustning kompletterar i viktiga hänseenden cyclotronen. För vissa slag av undersökningar är denna apparatur lika nödvändig som

cyclotronen för andra. Även för handhavandet av denna anläggning och för fortsatt utvecklingsarbete med densamma fordras en *kvalificerad fysiker* i laboratoristsällning. Även i detta fall föreslås en tjänst i C 3—C 5, en *medhjälpare* i C 1—C 2 samt en *laborarietekniker* i Eo 10.

Till dessa båda anläggningar kommer så mätavdelningen. Inom detta område har på institutet utvecklats delvis nya metoder med specialbyggda instrumentanläggningar. Den främsta förutsättningen för att de preparat, som framställas i cyclotronen eller neutrongeneratoren, eller de kärnreaktioner, som där utföras, skola kunna kvantitativt studeras, är givetvis tillgången till säkra och känsliga analysmetoder. I detta hänseende är institutet redan nu ganska väl rustat, men ett fortsatt utvecklingsarbete är nödvändigt. Även för denna avdelning av forskningsverksamheten föreslås en *tjänst av laboratoristyp*, avlönad enligt lönegrad C 3—C 5, en *biträdande laboratoristjänst* i C 1—C 2 samt en *laborarietekniker* i Eo 10. Förutom denna fasta personal behövs *assistenter och annan arbetshjälp* för tillfälliga uppdrag, för vilket ändamål ett belopp av 24 000 kronor upptages.

Slutligen är det nödvändigt att jämte dessa tre experimentella fackmän en *specialist på den matematiska behandlingen* av kärnfysikaliska problemen anställas vid institutionen. Härvid syftas främst på sådana frågor, som mera direkt sammanhånga med dels de experimentella metodernas förfining, dels de empiriska resultatens bearbetning, i den mån dessa, som ofta är fallet, kräva högre matematiska kvalifikationer. Erfarenheterna under den senare tiden ha starkt understrukit detta behov.

Personalstaten enligt detta förslag blir således följande:

4 tjänster av laboratoriskaraktär	C 3—C 5
3 » biträdande laboratorer	C 1—C 2
1 radioingenjör	C 3
1 maskinmästare	Eo 14
1 mekaniker	Eo 12
4 laborarietekniker	Eo 10
Tillfällig personal	24 000 kronor.

Driftkostnader. Till täckande av driftkostnaderna för cyclotronen och neutrongeneratoren kan enligt nedanstående beräknas ett belopp av 70 000 kronor för år.

Elektrisk kraft, gas, vatten etc.	kronor 35 000
Kemikalier, tungt väte	» 5 000
Ersättning av likriktarrör, sändarrör och andra apparatdelar	
med begränsad livslängd jämte andra underhållskostnader	» 30 000

Summa kronor 70 000.

Engångskostnader. Slutligen äro vissa engångsanslag erforderliga utöver de medel på 750 000 kronor, som nu donerats till den nya cyclotronanläggningen. Den nuvarande neutrongeneratoren är utförd för en spänning av 400 000 volt. Med utförandet av densamma har en värdefull erfarenhet rörande de experimentella anordningarna vunnits. Emellertid fordrar ett stort antal kärnprocesser högre spänningar och en utbyggnad till drygt 1 miljon volt har i de närmast aktuella fallen visat sig nödvändig. Denna utbyggnad beräknas kunna utföras till en kostnad av 80 000 kronor, varvid det räknats med att institutet enligt välvilligt löfte av ett industriföretag kommer att erhålla vissa dyrbarare delar till starkt reducerade priser.

För komplettering och vidare utbyggnad av mät- och registreringsinstrument är vidare ett engångsbelopp av 40 000 kronor erforderligt. Det erforderliga engångsanslaget för utrustning uppgår alltså till sammanlagt (80 000 + 40 000 =) 120 000 kronor.

I nyssnämnda donationsmedel å 750 000 kronor ingår ett belopp av 200 000 kronor, motsvarande beräknade kostnader för en nybyggnad med cyclotronhall och en därtill ansluten laboratorieflygel med erforderliga utrymmen för cyclotronens manövrerande och skötsel. Sedan frågan om atomenergiens utnyttjande för tekniska ändamål blivit starkt aktualiserad, har det — efter överläggningar med vederbörande myndigheter — visat sig erforderligt att för speciella forskningsuppgifter utöka den tidigare planerade laboratorieflygeln. Enligt föreliggande preliminära skisser skulle det ytterligare behövliga laboratorietrymmet kräva en ökning av byggnadsvolymen med cirka 1 300 m³. Beräknat efter 120 kronor per m³ skulle kostnaden härför uppgå till cirka 156 000 kronor. Det är icke möjligt att nu lämna en exaktare kostnadsberäkning. Ett till 150 000 kronor avrundat bidrag till utökning av laboratorietrymmet vid forskningsinstitutets för fysik cyclotronanläggning föreslås alltså anvisat.

Vetenskapsakademien framhåller, att professorn Siegbahn är en av vår tids skickligaste experimentalfysiker och en av de internationellt ledande på kärnfysikens område. Den av honom nu planerade verksamheten skulle skapa möjligheter för vårt lands vetenskapsmän att bidra till utvecklingen på detta aktuella och i flera avseenden — icke minst tekniskt och militärt — ytterst betydelsefulla område. Akademien funne det synnerligen angeläget, att de laboratorieresurser och den institutspersonal, som Siegbahn ansåge sig behöva för sin forskning, verkligen i full utsträckning ställdes till hans förfogande.

Akademien hemställer om anvisande av medel i enlighet med Siegbahns framställning, därvid akademien beräknat lönekostnaderna för personalen — efter avdrag, motsvarande pensionsavgifter å tillhoppa 6 178 kronor — till 134 139 kronor för helt år.

Akademien anför vidare, att, då donationsmedlen redan stode till akademiens förfogande och det vid deras beviljande varit en förutsättning, att de omedelbart disponerades för det avsedda ändamålet, det vore önskvärt, att de äskade bidragen från statens sida beviljades att utgå från och med den 1 januari 1946. Det måste också anses synnerligen angeläget, att forskningen i vårt land på detta område i möjligaste mån forcerades. Akademien hemställde därför, att av de begärda engångsanslagen å tillhoppa (120 000 + 150 000 =) 270 000 kronor hela byggnadsbidraget å 150 000 kronor samt 90 000 kronor av utrustningsbidraget, d. v. s. tillhoppa 240 000 kronor, skulle anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Vidare hemställdes, att anslag till lönebidrag och driftkostnadsbidrag måtte ställas till förfogande även för första halvåret 1946 med hälften av de för helt år äskade beloppen.

Statskontoret har avstyrkt, att särskilda anslagsmedel skulle anvisas för ifrågavarande ändamål. Eventuella bidrag från staten borde anvisas från det

under tionde huvudtiteln anvisade reservationsanslaget å 700 000 kronor till tekniskt-vetenskaplig forskning. Ämbetsverket anför:

Frågan om behovet av den planerade utvidgningen av ifrågavarande forskningsverksamhet undandraget sig statskontorets bedömande. Beträffande kostnaderna för densamma må framhållas, att med hänsyn till den tidigare tillämpade principen om uppdelning av utgifterna för forskningsinstitutet på enskilda och statliga medel det måste på förhand ha varit uppenbart för akademien, att den nya cyclotronanläggningen skulle medföra krav å ökat bidrag av statsmedel till institutets verksamhet. Det oaktat har akademien icke — såsom vederbort — underställt riksdagen spörsmålet om donationens mottagande. Någon förpliktelse för statsverket att i sakens nuvarande läge bidraga till de med cyclotronanläggningen förenade kostnaderna föreligger givetvis icke. Under helt oförändrade förhållanden skulle ifrågavarande anslag till akademiens verksamhet för nästkommande budgetår ha minskats med det årliga statsbidraget å 25 000 kronor, som under en tre-årsperiod bestämts skola utgå till driften av den äldre cyclotronanläggningen, och som skall upphöra från och med den 1 juli 1946.

Därest staten skulle anses böra lämna ytterligare ekonomiskt stöd i anledning av de ökade utgifter, som den nya cyclotronanläggningen kommer att medföra, torde vid bedömandet böra beaktas, att forskningsinstitutet avsetts skola vid professor Siegbahns inträde i pensionsåldern, år 1951, övergå i ett vanligt, icke statsunderstött Nobelinstitut. 1936 års riksdag uttalade därför i samband med anvisande av medel till institutets verksamhet för budgetåret 1936/37, att riksdagen utgått från den bestämda förutsättningen, att några anspråk på fortsatta bidrag av statsmedel till ifrågavarande driftkostnader icke skulle komma att efter berörda tidpunkt ställas på staten. Härtill kommer, att staten numera i andra former understödjer den tekniskt-vetenskapliga forskningen. Sålunda har på riksdagen för innevarande budgetår för ändamålet under tionde huvudtiteln anvisats ett reservationsanslag å 700 000 kronor. Under sådana förhållanden torde enligt statskontorets mening den utökade verksamheten vid forskningsinstitutet böra av statsmedel understödjas endast i den formen, att för ändamålet disponeras nyssnämnda anslag (1945/46: X C 19), varvid bidraget bör avvägas under hänsynstagande till övriga anspråk på forskningsunderstöd. För att en lämplig fördelning av driftkostnaderna för cyclotronanläggningen mellan enskilda och statliga medel skall kunna uppnås, synes närmare utredning böra förebringas angående akademiens möjligheter att av till dess förfogande stående medel bidraga till verksamheten samt övriga ekonomiska förhållanden, som i detta sammanhang kunna vara av betydelse.

Under ovan angivna förhållanden lär staten icke böra ikläda sig ansvaret för den för driften av den nya cyclotronanläggningen erforderliga personalen. Befattningshavarna i fråga böra sålunda icke anställas såsom statliga tjänstemän med lön enligt i ärendet omförmälda löneplaner, varför statskontoret, ehuru befogade anmärkningar kunna framställas mot den föreslagna löneställningen, icke anser sig böra ingå på en närmare prövning av avlöningsförmåner. Anställnings- och avlöningsvillkor för personalen torde i stället böra helt bestämmas av institutet, och statens ekonomiska understöd synes böra givas i formen av ett lämpligt avvägt bidrag till de allmänna driftkostnaderna från ovannämnda reservationsanslag.

I detta sammanhang må erinras, att jag jämlikt Kungl. Maj:ts den 23 november 1945 givna bemyndigande tillkallat särskilda *sakkunniga* för utredning rörande planläggningen av forskningsarbetet för atomenergiens tillgodogörande. Vid utverkandet av nämnda bemyndigande anförde jag till statsrådsprotokollet bland annat följande.

För naturvetenskapens män har sedan länge atomenergiens tillgodogörande framstått som det stora målet — ett mål som dock många så sent som för några år sedan fann vanskligt att överhuvudtaget nå. En lösning av detta svåra problem synes nu kunna skönjas.

Upptäckten och utnyttjandet av atomenergien är ett resultat av förutsättningslös forskning över atomernas byggnad, utförd av experimentalfysiker och atomteoretiker. Under de senaste tjugofem åren har forskningen över atomkärnan fortgått i allt snabbare takt, och upptäckten av kärnklyvningen år 1938, som lett till den nuvarande problemställningen, var ett led i denna rent förutsättningslösa forskning. Ledningen av det väldiga arbetet på atomenergiens utnyttjande har utövats av teoretiker och experimentalfysiker.

Utforskningen av atomkärnornas egenskaper är för närvarande fysikens mest aktuella problem, och en rad fundamentala problem vänta på sin lösning. Under de närmaste åren och årtiondena kan man säkerligen vänta väsentliga framsteg inom kärnfysiken, som kunna bli av största betydelse även för olika praktiska tillämpningar. Det är av största vikt att forskning över atomkärnorna får möjlighet att kraftigt utvecklas även i Sverige.

För forskningen gäller det främst att finna lämpliga metoder för tillgodogörande av atomkraften för fredliga ändamål. Om vårt land icke skall komma efter i den tekniska utvecklingen är det nödvändigt att inom landet bedriva forskningar på detta område med speciellt syfte att utröna våra förutsättningar och möjligheter att praktiskt utnyttja atomenergien. Dessa forskningar måste omspänna en mångfald problem på olika områden, och tillfredsställande resultat torde på kort tid icke kunna ernås med mindre verksamheten vid ifrågakommande institutioner och tekniska organ effektivt samordnas och inriktas på att praktiskt lösa frågan om atomenergiens ändamålsenliga utnyttjande. En organisatorisk grundval för denna målbundna forskning måste sålunda tillskapas och samtidigt lämpliga åtgärder vidtagas i syfte att tillföra atomforskningen ett tillräckligt antal forskare med möjlighet att göra en insats i arbetet för atomenergiens tillgodogörande. Möjligen kan det visa sig lämpligt att inrätta ett särskilt institut för verksamhetens handhavande i samarbete med andra forskningsorgan.

Den närmare utredning, som i nu antydda hänseenden synes erforderlig, torde böra uppdragas åt särskilda inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga. Dessa sakkunniga böra få till huvuduppgift att framlägga förslag, hur atomkärnforskningen lämpligen bör organiseras och hur den teoretiska och den tillämpade forskningen bäst kunna stödja varandra. Skulle det vid utredningsarbetet befinnas påkallat att, i avbidan på definitiva åtgärder på detta område, vidtaga tillfälliga anordningar i syfte att främja den för ögonblicket aktuella forskningsverksamheten bör det vara de sakkunniga obetaget att i detta hänseende framlägga de förslag som kunna finnas påkallade.

Nämnda sakkunniga, vilka antagit benämningen *atomkommittén*, ha efter remiss avgivit yttrande över vetenskapsakademiens ifrågavarande förslag. Kommittén, som tillstyrker detta, anför i huvudsak följande.

Genom den revolutionerande utveckling, som på senare år ägt rum inom kärnfysiken, har det blivit nödvändigt att i vårt land vidtaga särskilda åtgärder för främjande av forskning inom detta område. Atomkommittén, som fått i uppdrag att utreda härmed sammanhängande frågekomplex, vill först framhålla, att det för vårt lands möjligheter till ett utnyttjande av atomenergien är av utomordentligt stort värde, att inom landet redan finnes ett vetenskapligt institut med relativt god utrustning för kärnfysikalisk forskning och med en stab av vetenskapsmän, som kunnat förskaffa sig utbildning och erfarenhet inom denna verksamhet, en erfarenhet, som är särskilt värdefull därigenom att kärnfysiken är ett svårtillgängligt vetenskapsområde, som kräver långvariga studier, innan dess teori och experimentella teknik kan behärskas. Kommittén anser det av dessa skäl uppenbart, att de möjligheter, som vetenskapsakademiens forskningsinstitut för fysik erbjuder, i första hand måste utnyttjas, då det gäller att så snabbt som möjligt få kärnfysikaliskt forskningsarbete utfört i vårt land. Då emellertid detta arbete måste bedrivas i betydligt större skala än som förut varit möjligt, och med användande av mera avancerade hjälpmedel än som tidigare stått till buds, så kommer verksamheten givetvis att bli förenad med ökade driftkostnader såväl beträffande materiel, elektrisk energi och dylikt som i fråga om personal.

När institutet nu framträder med önskemål om anslag av allmänna medel, som kunna synas vara relativt vittsyftande, bör det emellertid bringas i erinran, att kostnaderna för dess uppbyggnad, utrustning och drift hittills endast i ringa omfattning bestritts med allmänna medel. Även det nu föreliggande expansionsprogrammet är vad engångskostnaderna beträffar till övervägande del avsett att genomföras med hjälp av högst betydande anslag, som ställts till förfogande från enskilt håll. Då det här gäller en institution av — särskilt i nuvarande läge — största nationella värde, måste det dock kunna förväntas, att även staten lämnar ett kraftigt stöd.

Ytterligare ett förhållande finner kommittén böra beaktas i samband med denna anslagsfråga. Naturvetenskapliga forskningskommittén har i sitt nyligen avgivna betänkande (stat. off. utr. 1945: 48) föreslagit inrättande av två nya professurer i fysik, därav en vid universitetet i Uppsala och en vid universitetet i Lund. Därvid framhålles, att samma behov av dubbling av fysikprofessuren givetvis även föreligger i Stockholm, men att detta behov åtminstone tills vidare kan anses tillgodosett genom professuren vid vetenskapsakademiens forskningsinstitut för fysik. Naturvetenskapliga forskningskommittén har alltså förutsatt, att forskningsinstitutet för fysik för Stockholms vidkommande skall kunna tillgodose de behov, som vid universitetet nödvändiggjort inrättande av nya professurer och utvidgande av befintliga och planerade institutionslokaler. Även detta förhållande synes kommittén tala för ett ökat statligt stöd åt detta institut.

Med hänvisning till det ovan sagda får kommittén tillstyrka, att staten ställer anslag till förfogande för institutets drift samt till bestridande av engångsutgifter för institutets utbyggnad i den omfattning, som förordats av vetenskapsakademien.

I vetenskapsakademiens framställning påyrkas vidare, att ett antal be-

fattningar för vetenskaplig och teknisk personal inrättas vid institutet. Utnyttjandet av de på detta område utbildade fåtaliga forskarna i vårt land är en viktig fråga, som måste bli föremål för överväganden inom kommittén. Å ena sidan måste de nu existerande experimentella möjligheterna till forskning utnyttjas, och dessa förefinnas som nämnts i första rummet vid vetenskapsakademiens forskningsinstitut för fysik. Å andra sidan måste de institut, vilka avses inom en nära framtid upptaga kärnforskning på sitt program, erhålla forskarkrafter, som kunna leda dessa instituts utrustning med apparatur, och som, när institutionerna i fråga blivit färdiga för sin uppgift, kunna påbörja forskningsarbetet på effektivaste sätt och med minsta tidsutdräkt. Vid avvägningen mellan dessa båda synpunkter måste hänsyn tagas till att det kommer att tagas viss tid, innan någon mera omfattande forskning kan tänkas komma igång på institutioner, som ännu icke varit verksamma inom kärnforskningen, emedan byggnader måste planeras och uppföras, apparatur byggas och injusteras samt personal utbildas och upptränas. Kommittén anser det därför för tillfället viktigast, att de inom detta område utbildade vetenskapsmän, som finnas, beredas arbetsmöjlighet, där sådan för närvarande bäst finnes. Under tiden bör utbildningen av nya kärnforskare underlättas och uppmuntras såväl vid universitetsinstitutionerna som på andra håll, där sådan utbildning kan bedrivas.

Då kommittén avser att senare inkomma till Kungl. Maj:t med förslag om inrättande av nya befattningar vid andra forskningscentra och då dessa i vissa fall sannolikt böra i lönehänseende jämställas med de befattningshavare, som av vetenskapsakademien föreslås, anser sig kommittén för närvarande icke böra ingå på frågan, huruvida dessa till akademiens forskningsinstitut för fysik knutna befattningar nu böra, såsom av vetenskapsakademien föreslagits, inrättas enligt löneplan C eller om tills vidare annan väg bör väljas.

Utan att föregripa dessa kommitténs förslag anser sig kommittén böra livligt förorda, att anslag beviljas vetenskapsakademien för att göra det möjligt att till forskningsinstitutet för fysik kunna knyta det antal forskare och tekniska medhjälpare, som föreslagits i vetenskapsakademiens framställning.

Departement-
schefen.

Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik har sedan sin tillkomst år 1936 varit speciellt inriktat på kärnfysiska forskningar, d. v. s. på studiet av atomkärnornas byggnad och reaktioner. Detta relativt nya forskningsfält har under de senaste åren tilldragit sig allt större intresse, framför allt sedan den förutsättningslösa grundforskningen inom detta område kunnat påvisa, vilka oerhörda energimängder, som äro bundna inom atomerna, och hur dessa krafter under vissa omständigheter kunna frigöras. Härigenom ha förutsättningar skapats för tillkomsten av nya forskningsuppgifter, inriktade på bestämda mål: att i olika avseenden praktiskt utnyttja den energi, som vid atomsprängningarna utlöses. Av allt att döma finns anledning att hoppas att man här inom en relativt närliggande framtid skall nå fram till resultat av stor teknisk-industriell och medicinsk betydelse. Vilka möjligheter, som i detta hänseende föreligga, låter sig visserligen icke för närvarande överblickas med någon större grad av säkerhet; det torde

likväl vara uppenbart, att statsmakterna icke kunna underlåta att verksamt understödja och uppmuntra fortsatt forskning inom kärnfysiken och dess tillämpningsområden.

Då det syntes nödvändigt, att det kommande forskningsarbetet rörande atomenergiens tillgodogörande redan från början planlägges och samordnas på ett sådant sätt, att förutsättningarna för gynnsamma resultat bli de bästa möjliga, har jag, såsom förut erinrats, efter vederbörligt bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga, åt vilka nämnda planläggningsarbete uppdragits. Denna sakkunnigutredning — den s. k. atomkommittén — har med anledning av vetenskapsakademiens nu förevarande framställning understrukit, att det för vårt lands möjligheter att framdeles utnyttja atomenergien är av utomordentligt stort värde, att inom landet redan finnes ett vetenskapligt institut med relativt goda forskningsmöjligheter inom detta område och en stab av utbildade och erfarna vetenskapsmän. I likhet med kommittén anser jag det självklart, att detta institut i första hand bör utnyttjas, då det gäller att intensifiera det kärnfysikaliska forskningsarbetet och utbilda nya forskare inom området. Jag är därför beredd att förorda, att staten ekonomiskt bidrager till den planerade utvidgningen av institutets verksamhet.

Statskontoret har påpekat, att statens hittills gjorda ekonomiska åtaganden gentemot ifrågavarande forskningsinstitut icke innebure någon förpliktelse för staten att i fortsättningen bidra till de med cyclotronanläggningen förenade kostnaderna. Denna invändning är givetvis riktig i och för sig. Den hastiga utveckling, som den kärnfysiska forskningen de senaste åren undergått, och de resultat i fråga om utnyttjandet av atomkraften, som numera redan nåtts, ha emellertid helt förändrat läget, varför jag för egen del icke finner anledning till tvekan inför principfrågan, huruvida staten bör lämna ytterligare bidrag till ifrågavarande ändamål.

Statskontoret har även framhållit, att, därest staten ansåges böra lämna ytterligare ekonomiskt stöd i förevarande avseende, det borde beaktas, att forskningsinstitutet avsetts skola efter professorn Siegbahns inträde i pensionsåldern övergå till att bliva ett vanligt, icke statsunderstött Nobelinstitut. Med anledning härav må framhållas, att dessa planer givetvis komma att påverkas, därest staten genom större, icke tidsbegränsade årsanslag inträder som mera stadigvarande intressent i institutets verksamhet. Forskningsanstalten är redan nu ett Nobelinstitut under vetenskapsakademiens ledning och tillsyn, ehuru den är upplåten såsom vetenskaplig institution åt Siegbahn såsom innehavare av en av staten bekostad personlig forskningsprofessur. Därigenom har institutet fått karaktären av ett komplement till vårt lands universitets- och högskoleorganisation, vilken ställning markeras bland annat däray, att en icke obetydlig utbildningsverksamhet för licentiatexamen och doktorsgraden där äger rum vid sidan av det rena forskningsarbetet. Denna institutets ställning kommer ytterligare att be-

fästas, därest staten nu skulle i ökad utsträckning bidra till dess verksamhet. Jag erinrar även om att, såsom också atomkommittén i sitt yttrande påpekat, naturvetenskapliga forskningskommittén med hänsyn till förefintligheten av ifrågavarande personliga professur icke ansett behov föreligga av att dubblera fysikprofessuren vid Stockholms högskola. Jag förutsätter att, därest staten i enlighet med vad jag förordat för en icke tidsbegränsad framtid ekonomiskt stöder ifrågavarande forskningsanstalt, denna även framdeles kommer att stå till förfogande såsom en länk i vårt lands universitets- och högskoleorganisation och sålunda hållas tillgänglig för utbildningsändamål, och detta oavsett vilken ställning i administrativt hänseende, den framdeles må komma att få. Sistnämnda fråga torde icke i detta sammanhang böra upptagas till närmare diskussion.

Statskontoret har slutligen ifrågasatt, huruvida icke, därest statsmedel ansåges böra anvisas till förevarande ändamål, härför borde anlitas det under tionde huvudtiteln anvisade reservationsanslaget till tekniskt-vetenskaplig forskning m. m. Dessa anslagsmedel avse emellertid understödsbehov av mera tillfällig art och synas fördenskull icke lämpligen böra tagas i anspråk för ifrågavarande ändamål. Jag förordar därför, att för ändamålet anvisas särskilda medel under åttonde huvudtiteln.

De anslag, som nu från vetenskapsakademiens sida äskats till stöd åt dess forskningsinstitut för experimentell fysik, avse dels bidrag till avlöande av personal och övriga kostnader för driften och dels vissa engångsbidrag till komplettering av de anläggningar, vilka avsetts skola bekostas av donationsmedel.

Kärnfysiken betecknas såsom ett mycket svårtillgängligt vetenskapsområde, vartill kommer att den kärnfysikaliska forskningen arbetar med avancerade hjälpmedel samt en omfattande och svårskött apparatur. Det är därför naturligt, att för verksamheten kräves en relativt stor och tillika högt kvalificerad personal. I följande sammanställning angivas de av akademien begärda befattningarna och de löneförmåner, rörligt tillägg och kristillägg inräknade, som ansetts böra förenas med dem:

	Kronor
för cyclotronens skötsel: 1 laborator (C 3—C 5)	14 348—16 348
1 biträdande laborator (C 1—C 2)	11 790—13 100
1 radioingenjör (C 3)	14 348
1 maskinmästare (Eo 14)	6 327
1 mekaniker (Eo 12)	5 747
2 laboratorietekniker (Eo 10=5 270 kr.)	10 540
» neutrongeneratorns skötsel:	
1 laborator (C 3—C 5)	14 348—16 348
1 biträdande laborator (C 1—C 2)	11 790—13 100
1 laboratorietekniker (Eo 10)	5 270
» matematisk behandling:	
1 laborator (C 3—C 5)	14 348—16 348

	Kronor
för mätavdelningen: 1 laborator (C 3—C 5)	14 348—16 348
1 biträdande laborator (C 1—C 2)	11 790—13 100
1 laboratorietekniker (Eo 10)	5 270
assistenter och tillfällig arbetshjälp	<u>24 000</u>
	Summa kronor 176 194.

Laboratorernas och de biträdande laboratorernas löneställning har sålunda icke ansetts böra en gång för alla fixeras utan göras rörliga inom vissa gränser i likhet med vad fallet är med löneförhållandena för vissa motsvarande befattningar vid försvarets forskningsanstalt (jfr statsliggaren sid. 161 f).

Jag har icke ansett mig böra ifrågasätta en reducering av personalstabens storlek. Jag är dock icke beredd att för närvarande tillstyrka en anordning, varigenom personalen skulle anställas i statstjänst och inordnas i det statliga lönesystemet; en sådan anordning synes mindre lämplig med hänsyn till att ifrågavarande forskningsanstalt icke är en statlig inrättning och sannolikt icke heller framdeles kommer att bli det, även om, såsom jag förut antytt, anstalten så småningom torde komma att mera fast inlemmas i landets högskoleorganisation, då ju i sådant fall ett samordnande med Stockholms högskola ter sig ändamålsenligast. Statens ekonomiska understöd synes i stället, på sätt statskontoret förordat, böra givas formen av ett lämpligt avvägt bidrag till de allmänna driftkostnaderna. Vad angår det statliga bidraget till lönekostnaderna, synes detta böra avpassas så, att det i stort sett täcker löneutgifterna för en personal med den föreslagna storleken och sammansättningen. Vid beräkandet av detta bidrags lämpliga storlek anser jag mig, då de ifrågasatta lönerna i vissa fall synas tilltagna i överkant, böra utgå från något reducerade löneförmåner och beräknar sålunda ett statsbidrag av högst 14 000 kronor respektive 11 500 kronor till avlönande av laborator (radioingenjör) respektive biträdande laborator. Vidare synas befattningarna som biträdande laborator för neutrongenerators skötsel samt för mätavdelningen tills vidare kunna utbytas mot tjänster, motsvarande universitetens förste assistentbefattningar, vilka äro förenade med arvoden av 7 200 kronor vid en tjänstgöringsskyldighet av i medeltal 5 timmar per dag. För två av de tre tjänsterna som biträdande laborator beräknar jag därför ett statsbidrag av i runt tal 14 500 kronor. För löner åt de åtta vetenskapligt utbildade befattningshavarna beräknar jag vid sådant förhållande ett bidrag av inalles 96 000 kronor, vilket innebär en minskning med i runt tal 23 000 kronor. Slutligen synes statsbidraget till assistenter och tillfällig arbetshjälp böra — i varje fall för nästa budgetår — reduceras med 10 000 kronor. I övrigt synas kostnadsberäkningarna kunna i huvudsak godtagas. Det statliga lönebidraget torde sålunda böra bestämmas till (176 194 — 23 000 — 10 000 =) 143 194 kronor eller i runt tal 145 000 kronor.

Akademien har vidare anhållit om ett statsbidrag av 70 000 kronor till driftkostnader i inskränkt mening, d. v. s. i främsta rummet elektrisk ström och förbrukningsmateriel. Kostnaderna kunna förefalla stora men jag anser mig sakna anledning att förorda en minskning av det ifrågasatta statsbidraget särskilt som, enligt vad jag inhämtat, det befunnits erforderligt att giva cyclotronanläggningen en avsevärt större kapacitet än vad som framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen.

Jag tillstyrker således, att statsbidraget till ifrågavarande löne- och övriga driftkostnader under nästa budgetår må utgå med (145 000 + 70 000 =) 215 000 kronor. Härvid förutsätter jag, att det nuvarande statsbidraget å 35 000 kronor alltjämt skall utgå men att förutnämnda mera tillfälliga bidrag å 25 000 kronor skall indragas. Anslagsökningen skulle alltså utgöra (215 000 — 25 000 =) 190 000 kronor.

Vetenskapsakademien har hemställt, att anslag till bidrag till driften av cyclotronanläggningen måtte anvisas att utgå redan från och med den 1 januari 1946. För innevarande budgetår skulle sålunda å tilläggsstat anvisas driftkostnadsanslag med hälften av de för helt budgetår äskade beloppen. Avsikten har nämligen varit, att den för anläggningens drift erforderliga personalen skulle anställas från och med sistnämnda dag för att delta i planläggnings- och konstruktionsarbetet. För återstoden av innevarande budgetår ha emellertid, enligt vad jag inhämtat, numera vidtagits provisoriska anordningar, varigenom anslagsbehovet fram till den 1 juli 1946 stannat vid 39 000 kronor. Jag tillstyrker, att nämnda belopp anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Akademien har även anhållit om engångsanslag å tillhoppa 270 000 kronor, därav 150 000 kronor såsom bidrag till byggnadsarbeten och 120 000 kronor såsom bidrag till utrustningskostnaderna. Enligt framställningen skulle hela byggnadsbidraget samt större delen — 90 000 kronor — av utrustningsbidraget anvisas redan för innevarande budgetår. Jag tillstyrker för egen del, att å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår anvisas ett belopp av 50 000 kronor, avseende utrustning, samt att för nästa budgetår såsom bidrag till ifrågavarande byggnadsarbeten och för återstoden av utrustningen anvisas ett belopp av 220 000 kronor.

Under det för innevarande budgetår uppförda anslaget till bidrag till vetenskapsakademien ha även anvisats medel dels med 3 000 kronor såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid zoologiska stationen vid Kristineberg och dels med 8 352 kronor till en personlig professur i organisk kemi för professorn B. A. L. Holmberg. Sistnämnda anslagspost kan på grund av Holmbergs inträde i pensionsåldern den 30 juli 1946 minskas med $\frac{11}{12}$, d. v. s. med 7 656 kronor till 696 kronor. Beträffande anslagsposten å 3 000 kronor åter har vetenskapsakademien hemställt om en höjning med 2 000 kronor.

I detta sammanhang erinrar jag, att naturvetenskapliga forskningskommittén i sitt betänkande rörande den naturvetenskapliga forskningens behov av personal, anslag och lokaler samt om inrättande av ett naturvetenskapligt forskningsråd (stat. off. utr. 1945: 48) föreslagit en höjning av årsbidraget till zoologiska stationen vid Kristineberg med 9 200 kronor samt anvisande av ett engångsanslag till stationen av 40 000 kronor. Kommittén har vidare förordat, att staten ekonomiskt bidrager med såväl vissa engångsanslag som ock årliga bidrag till ytterligare två under vetenskapsakademien lydande vetenskapliga institutioner, nämligen Stockholms observatorium och Bergianska trädgårdens botaniska avdelning. Jag är dock icke beredd att nu upptaga dessa anslagsfrågor till behandling. I avvaktan på resultatet av den fortsatta beredningen av dessa anslagsfrågor anser jag mig icke böra ifrågasätta någon höjning av bidraget för nästa budgetår till verksamheten vid nämnda zoologiska station.

De tilläggsanslag för innevarande budgetår å 39 000 kronor respektive 50 000 kronor, som jag enligt det föregående ansett böra beviljas åt vetenskapsakademien, synas böra sammanföras till ett anslag å 89 000 kronor med rubriken »Ytterligare bidrag till vetenskapsakademien» och anvisas å tilläggsstat II. De medelsanvisningar jag tillstyrkt för nästa budgetår synas böra anvisas under två anslagsrubriker. Under rubriken »Vetenskapsakademien: Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik» böra sammanföras de anslagsmedel, som avse nämnda institut, d. v. s. följande belopp:

Personliga professuren i experimentell fysik för professor K. M. G. Siegbahn	kronor	12 160: 84
Det nuvarande bidraget till institutets allmänna driftkostnader	»	35 000: —
Nytt bidrag, avseende den nya cyclotronanläggningens löne- och andra driftkostnader	»	215 000: —
Engångsbidrag	»	220 000: —
		<hr/>
	kronor	482 160: 84.

Anslaget torde böra uppföras med ett till 482 200 kronor avrundat belopp.

Bidragsbeloppen å 3 000 kronor, avseende zoologiska stationen vid Kristineberg, och 696 kronor, avseende B. A. L. Holmbergs personliga professur, torde böra sammanföras till ett anslag å i avrundat tal 3 700 kronor under rubriken »Vetenskapsakademien: Bidrag till vetenskaplig verksamhet i övrigt».

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till *Ytterligare bidrag till vetenskapsakademien* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av kronor 89 000;

Kungl. Maj:ts proposition nr 95.

dels till Vetenskapsakademien: Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 482 200;

dels ock till Vetenskapsakademien: Bidrag till vetenskaplig verksamhet i övrigt för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 3 700.

Med bifall till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C. A. Ekbom.
